

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕГУНАРОДНА
СОРАБОТКА

УЕЛМА

ПЕРЦЕПЦИИ И СТАВОВИ ЗА СЛУЧУВАЊАТА ВО СОБРАНИЕТО НА 27.4.2017

јуни 2017, Скопје

Наслов:

Перцепции и ставови за случувањата во Собранието на 27 април 2017 година

Издавачи:

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)
Телма телевизија

За издавачот:

Александар Кржаловски, прв извршен директор на МЦМС
Гонце Јаковлеска, извршен директор на МЦМС
Атанас Кировски, главен и одговорен уредник на Телма телевизија

Автор:

Гонце Јаковлеска, МЦМС

Скопје, јуни 2017 година

Мислењата што се изразени овде му припаѓаат на авторот и не ги одразуваат ставовите на издавачите на овој извештај.

Контакт:

mcms@mcms.mk

Сите права се задржани. Репродуцирање, копирањето, трансмисијата или преводот на било кој дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачот, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжение.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на било кој начин без наплата за едукативни намени. За копирање во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачот.

Во електронска форма публикацијата е достапна на www.mcms.mk

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД.....	3
2. МЕТОДОЛОГИЈА.....	4
3. МИРНО ПРЕДАВАЊЕ НА ВЛАСТА И УЛОГАТА НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ	4
4. ПРОТЕСТИ, ЕСКАЛАЦИЈА И (НЕ)ОДОБРУВАЊЕ.....	7
5. ПРАВНА РАЗРЕШНИЦА И ИЗЛЕЗ ОД ПОЛИТИЧКАТА КРИЗА.....	13
6. ИЗБОРОТ НА ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СОБРАНИЕТО НА РМ	14
7. ДОВЕРБА ВО ПОЛИТИЧАРИТЕ И РЕЈТИНЗИ НА ПАРТИИТЕ	17
8. ЗАКЛУЧОЦИ.....	21
9. ЗА ИЗДАВАЧИТЕ.....	22

1. ВОВЕД

Телевизија Телма и Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) спроведоа истражувања на јавното мислење на тема: „Перцепциите и ставовите за случувањата во Собранието на Република Македонија на 27 април“.

Овие настани се сметаат за точка на прекршување на политичката криза која почна во почетокот на 2015 година со објавувањето на тнр. бомби на опозициската СДСМ и нејзиниот лидер, Зоран Заев. Изборите од декември 2016 година не ја донесоа посакуваната разрешница. Предноста од двајца пратеници што ја доби ВМРО-ДПМНЕ на изборите не му обезбеди мнозинство за формирање влада. Различното толкување на уставните одредби од страна на Претседателот на РМ уште повеќе ја зголеми неизвесноста во разрешувањето на политичката криза. Преговорите на СДСМ со партиите на етничките Албанци за формирање парламентарно мнозинство и влада беше проследено со контроверзни информации за наводна „Албанска платформа“ и протести под мотото „За заедничка Македонија“.

Покрај ова, коалицијата предводена од ВМРО-ДПМНЕ го блокираше изборот на Претседател на Собранието на РМ што го оневозможуваше редовното работење на највисоката законодавна институција.

Настаните во Собранието започнаа со свикувањето на седница на која мнозинството избра Претседател на Собранието на РМ, а продолжија со упадот на протестантите (од „За заедничка Македонија“) во Собранието и насилството врз пратениците кое заврши со 83 повредени лица меѓу кои пратеници, новинари и полицајци. Насилствата беа осудени, а изборот на Претседател на Собранието на РМ беше поздравен од едни, и оспорен од други чинители.

Сакајќи да понуди информации за тоа какви се перцепциите на граѓаните за овие настани, МЦМС и Телма, со поддршка на М-Перспект спроведоа анкета овие случувања. Анкетата ги опфаќа не само прашањата на изборот на Претседател на Собранието на РМ, туку и на (не)поддршката на насилствата, протестите и улогата на Претседателот на РМ во целиот процес на примопредавање на власта. На крајот се вклучени и прашања со кои се прави проверка на рејтингот на политичките партии.

Анкетата и овој извештај документираат еден значен, за жал темен настан, од парламентарната демократија на Македонија. На граѓаните, преку опфатените испитаници, им и им овозможуваат да ги предочат нивните перцепции, а на новинарите и другите општествено-политички чинители им даваат објективен поглед и материјал за нивните анализи на случувањата кои би и биле презентирани на пошироката јавност.

Истражувањето е дел од проектот „Топ тема на ваша страна“ поддржана од УСАИД. Анкетата ја спроведе агенцијата М-перспект.

2. МЕТОДОЛОГИЈА

Анкетата беше телефонски спроведена во период помеѓу 10 и 15 Мај 2017 година, на национално репрезентативен примерок од 1000 испитаници. Примерокот е двофазен стратификуван, репрезентативен според пол, возраст, етничка припадност и место на живеење.

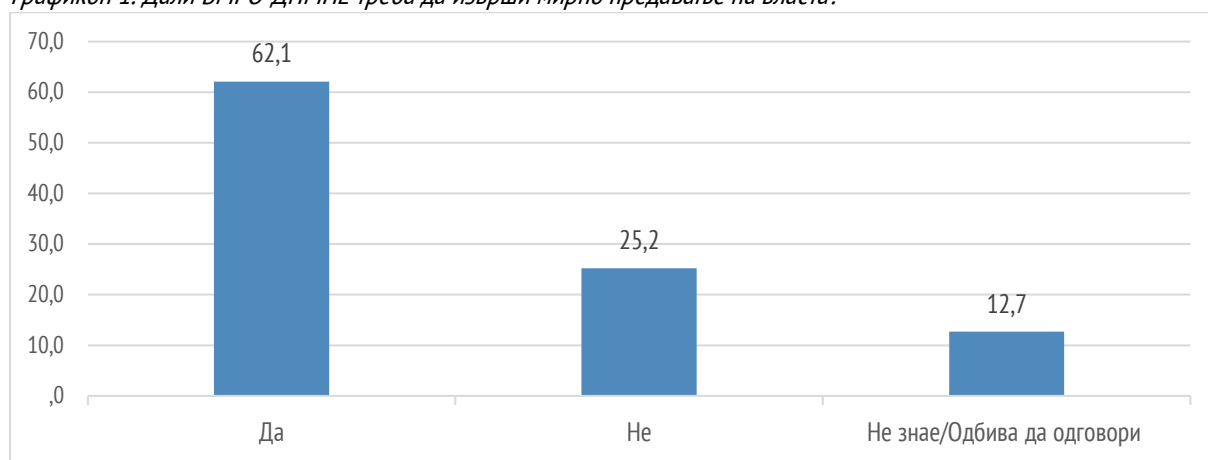
Анкетираната популација се лица над 18 години, граѓани на Р. Македонија. Анкетата се спроведуваше на македонски и албански јазик. За да се исполни критериумот за случаен избор користен е методот „Следен роденден“.

Сите резултати се урамнотежени (пондерирани) според мината историја на гласање на испитаниците за да се обезбеди политички репрезентативен примерок како стандардна пракса во светот за справување со понискиот одзив на одредени гласачи на анкетни истражувања.

Сите резултати се подложни на статистичка грешка од $\pm 3,1\%$ со прифатливо ниво доверба: 95,0%. Анкетата ја спроведе агенцијата М-проспект од Скопје.

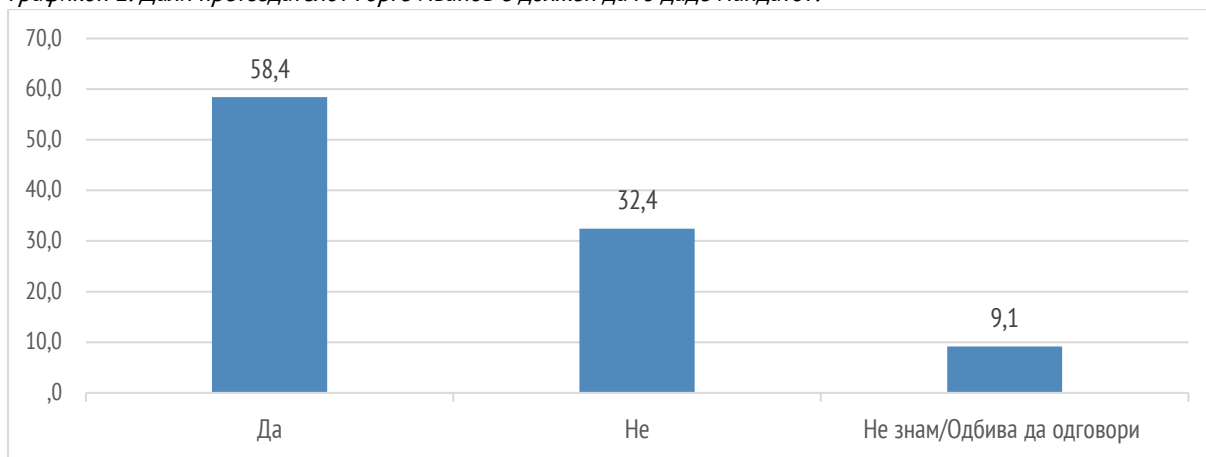
3. МИРНО ПРЕДАВАЊЕ НА ВЛАСТА И УЛОГАТА НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ

Графикон 1. Дали ВМРО-ДПМНЕ треба да изврши мирно предавање на власта?

Мнозинството од граѓаните (62,1%) сметаат дека ВМРО-ДПМНЕ треба да изврши мирно предавање на власта, наспроти 25,2% кои не се согласуваат со тоа. Поголем е процентот на етнички Албанци (89,4%) кои сметаат дека треба да има мирно предавање на власта. Овој став има поголема поддршка кај жителите на Полошкиот (83,7%) и жителите на Југозападниот (77,8%) регион како и кај потенцијалните гласачи на СДСМ (84,9%). Во поглед на образованието, најголема предност на мирното предавање на власта и даваат оние со завршено високо образование (70,3%) и оние со завршени постдипломски студии (77,3%). Интересно е што и полот на испитаниците има влијание на одговорите па така, речиси за 12 процентни поени мажите (68,3%) почесто одговарале дека треба да има мирно предавање на власта, наспроти жените (56,0%).

Графикон 2. Дали претседателот Ѓорѓе Иванов е должен да го даде мандатот?

Како што може да се види од графиконот погоре, мнозинство од граѓаните (58,4%) сметаат дека претседателот Ѓорѓе Иванов е должен да го даде мандатот, наспроти речиси една третина од граѓаните (32,4%) кои имаат спротивно мислење. Процентот на приврзаниците на првиот став **расте со зголемувањето на степенот на образование** од 10,5% кај оние со незавршено основно образование до 68,2% кај оние со завршени постдипломски студии и обратно, поддршката за ставот дека Претседателот не е должен да го даде мандатот опаѓа со степенот на образование од 73,7% кај оние со незавршено основно образование до 22,7% кај оние со завршени постдипломски студии.

Табела 1. Влијание на степенот на образование на одговорите за давање на мандатот

Дали Претседателот Ѓорѓе Иванов е должен да го даде мандатот?			
Образовна структура на испитаниците	Да %	Не %	Не знае/ Одбива да одговори %
Незавршено основно образование	10,5	73,7	15,8
Основно образование	64,1	30,4	5,4
Средно образование	54,4	36,8	8,7
Вишо образование	65,6	29,7	4,7
Високо образование	66,3	21,7	12,0
Постдипломски студии	68,2	22,7	9,1

И овде може да се забележи разлика во поддршката на ставовите која е базирана на етничката припадност па така големо е мнозинството на етничките Албанци (94,9%) кои го поддржуваат ставот дека Претседателот е должен да го даде мандатот, наспроти малцинството на етнички Македонци (47,0%) кои го поддржуваат истиот став.

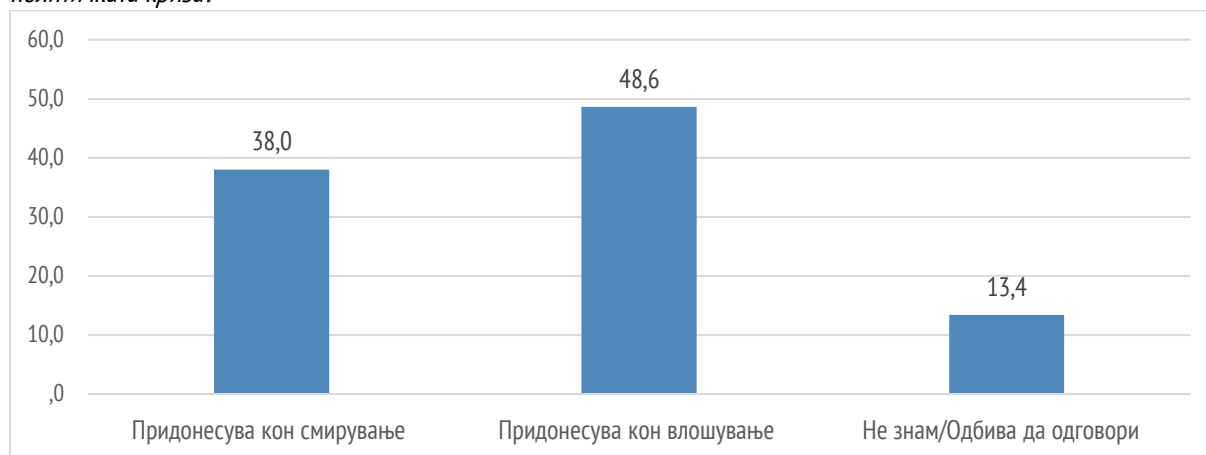
Гледано од аспект на местото на живеење, жителите на Полошкиот (88,9%) и на Југозападниот регион (77,8%) се најубедени во ставот дека Претседателот треба да го даде мандатот. На другата страна се жителите на Источниот регион (45,5%) каде сосема се изедначени одговорите за двата става.

Очекувано, потенцијалните гласачи на партиите на парламентарното мнозинство се поголеми приврзаници на ставот дека Претседателот е должен да го даде мандатот. Кај сите нив, процентот е над 80 почнувајќи од потенцијалните гласачи на СДСМ (81,6%), Алијансата на Албанците (88,9%), ДУИ (93,0%), БЕСА (97,3%) па до оние на ДПА (100,0%). Потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ се на другата страна

од оската, односно тие повеќе го поддржуваат ставот дека Претседателот не е должен да го даде мандатот (69,2%).

Како кај претходното прашање, и овде на одговорите влијаел полот на испитаниците. Па така, мажите се поголеми застапници на ставот дека Претседателот е должен да го даде мандатот (67,7%) наспроти жените (49,3%).

Графикон 3. Дали однесувањето на претседателот Ѓорѓе Иванов придонесува за смирување или за влошување на политичката криза?

Иако е поголем процентот на граѓани кои сметаат дека Претседателот придонесува кон влошување на политичката криза (48,6%) сепак се забележува дека и двата става ја немаат мнозинската поддршка на испитаниците. Додека кај етничките Македонци разликата кај двата става е нецели 10 процентни поени, кај етничките Албанци таа е речиси 80 процентни поени, односно, 86,2% сметаат дека Претседателот придонесува кон влошување на политичката криза, наспроти 7,4% кои сметаат дека придонесува кон смирување.

Табела 2. Влијание на етничката припадност на ставот за улогата на Претседателот на РМ во разрешувањето на политичката криза

Дали однесувањето на Претседателот Ѓорѓе Иванов придонесува за смирување или за влошување на политичката криза?			
Етничка припадност	Да %	Не %	Не знае/Одбива да одговори %
Македонци	46,7	37,6	15,7
Албанци	7,4	86,2	6,5

Со зголемувањето на нивото на образование, се зголемува и процентот на оние кои сметаат дека Претседателот придонесува кон влошување на политичката криза. Па така, овој процент изнесува 26,3% кај оние со незавршено основно образование, а стигнува до 60,2% кај оние со завршено високо образование, односно 63,6% кај оние со завршени постдипломски студии. Мнозинство за овој став има и кај испитаниците на возраст помеѓу 18 и 29 години (56,0%) и оние на возраст помеѓу 40 и 49 години (50,5%).

Големо мнозинство на жителите на **Полошкиот регион (82,4%)** сметаат дека Претседателот придонесува кон влошување на политичката криза, а од друга страна пак, во Источниот (47,7%) и во Скопскиот регион

(47,6%) е најголема поддршката на ставот дека Претседателот придонесува кон смирување на политичката криза.

Кај потенцијалните гласачи на партиите на парламентарното мнозинство, големо мнозинство на испитаниците сметаат дека Претседателот придонесува кон влошување на политичката криза и тоа од 72,4% кај потенцијалните гласачи на СДСМ до 100% кај потенцијалните гласачи на ДПА. Кај потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ состојбата е обратна, големо мнозинство од нив (71,7%) сметаат дека Претседателот придонесува кон смирување на политичката криза.

Мажите се поголеми приврзаници на ставот дека Претседателот придонесува кон влошување на политичката криза (57,7%) за разлика од жените (39,6%).

Табелата подолу ги дава сумарно веќе презентирани податоци за влијанието на полот на испитаникот врз одговорите во ова поглавје.

Табела 3. Влијание на полот на испитаниците на одговорите за мирно предавање на власта и улогата на Претседателот

		Да		Не		Не знае/ Одбива да одг.	
		Ж %	М %	Ж %	М %	Ж %	М %
1	Дали ВМРО-ДПМНЕ треба да изврши мирно предавање на власта?	56,0	68,3	27,2	23,2	16,8	8,6
2	Дали претседателот Ѓорѓе Иванов е должен да го даде мандатот?	49,3	67,7	38,5	26,3	12,2	6,0
3	Дали однесувањето на претседателот Ѓорѓе Иванов придонесува за смирување или за влошување на политичката криза?	46,2	29,7	39,6	57,7	14,2	12,6

4. ПРОТЕСТИ, ЕСКАЛАЦИЈА И (НЕ)ОДОБРУВАЊЕ

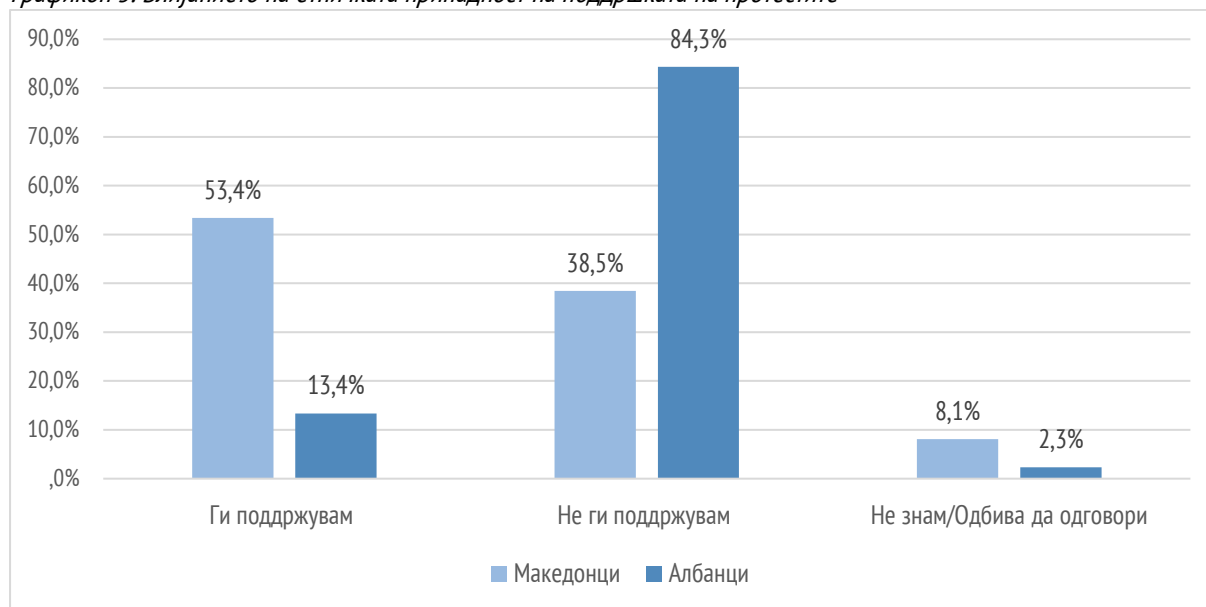
Графикон 4. Дали ги поддржувате протестите на иницијативата „За заедничка Македонија“?

Разликата меѓу оние кои ги поддржуваат (43,5%) и оние кои не ги поддржуваат (49,8%) протестите „За заедничка Македонија“ е 6,3 процентни поени во корист на „неподдржувачите“. Значително поголем е

процентот на оние кои не ги поддржуваат протестите меѓу етничките Албанци (84,3%), за разлика од етничките Македонци (38,5%).

Графикон 5. Влијанието на етничката припадност на поддршката на протестите

Нивото на образование и овде игра улога, па така, поддршката на протестите расте со опаѓањето на нивото на образование од 13,6% кај оние со завршени постдипломски студии на 68,4% кај оние со незавршено основно образование и обратно, неподдршката на протестите расте со зголемувањето на нивото на образование од 26,3% кај оние со незавршено основно образование на 77,3% кај оние со завршени постдипломски студии.

Табела 4. Влијание на степенот на образование на поддршката на протестите

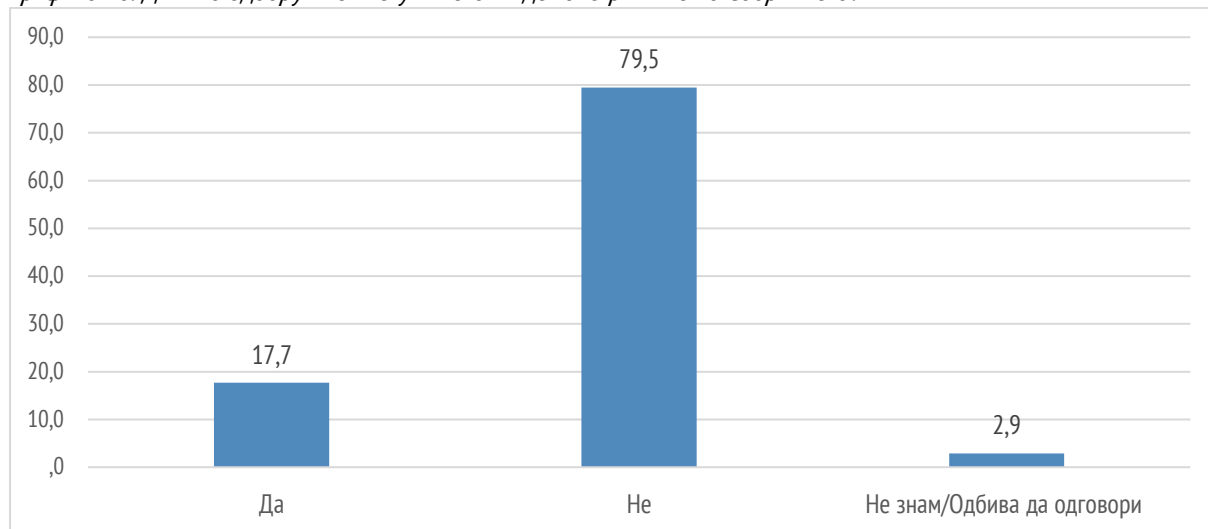
Дали ги поддржувате протестите на иницијативата „За заедничка Македонија“?			
Образовна структура на испитаниците	Ги поддржувам %	Не ги поддржувам %	Не знае/Одбива да одговори %
Незавршено основно образование	10,5	73,7	15,8
Основно образование	64,1	30,4	5,4
Средно образование	54,4	36,8	8,7
Вишо образование	65,6	29,7	4,7
Високо образование	66,3	21,7	12,0
Постдипломски студии	68,2	22,7	9,1

Неподдржувачите се најбројни меѓу жителите на Полошкиот (77,1%) и Југозападниот регион (68,5%), а поддржувачите се најбројни меѓу жителите на Источниот (60,2%) на Пелагонискиот (54,3%) и на Скопскиот регион (53,4%).

Големо влијание има и политичката ориентација на испитаниците, па така, големо мнозинство од потенцијалните гласачи на СДСМ и другите партии од парламентарното мнозинство не ги поддржуваат протестите (СДСМ - 75,3%; ДУИ - 84,9%; Беса - 81,1% и Алијанса за Албанците 94,4%), додека големо мнозинство од потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (83,8%) ги поддржуваат.

Жените (50,7%) се поголеми поддржувачи на протестите во однос на мажите кои во поголем процент (56,5%) не ги поддржуваат. И во двата става, разликата е повеќе од 10 процентни поени.

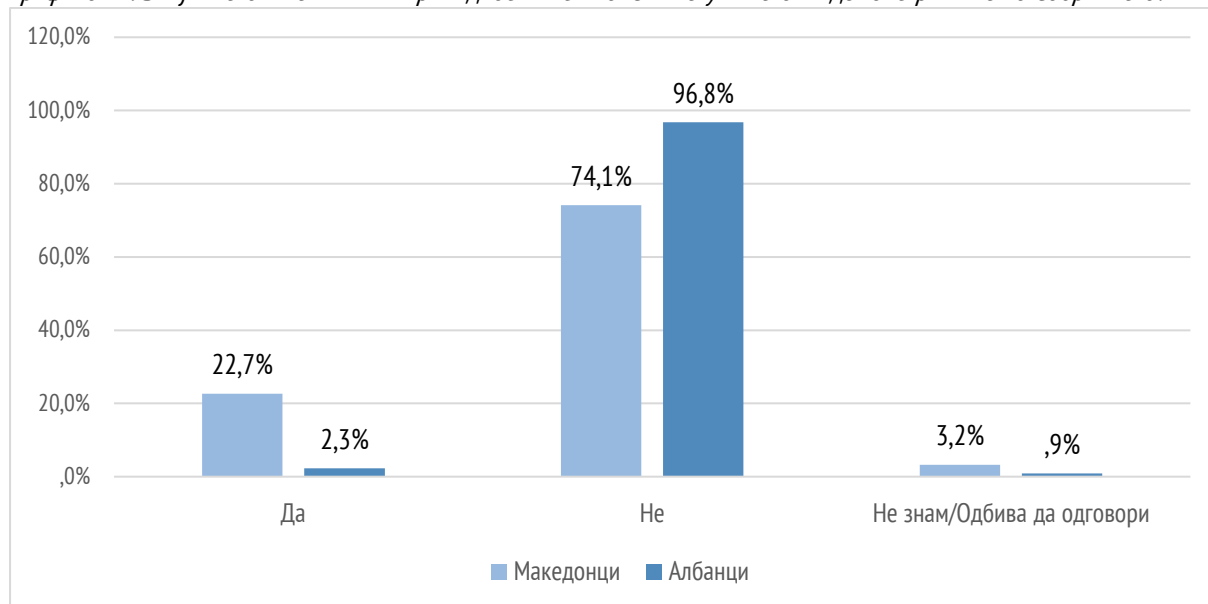
Графикон 6. Дали го одобрувате влегувањето на демонстрантите во Собранието?

Големо мнозинство од испитаниците (79,5%) не го одобруваат влегувањето на демонстрантите во Собранието. Сепак, една група од 17,7% имаат поинаво мислење.

Етничката припадност влијае на одговорите, па процентот на етнички Албанци кои не го одобруваат влегувањето во Собранието (96,8%) е поголем за 22,7 процентни поени од оној кај етничките Македонци (74,1%).

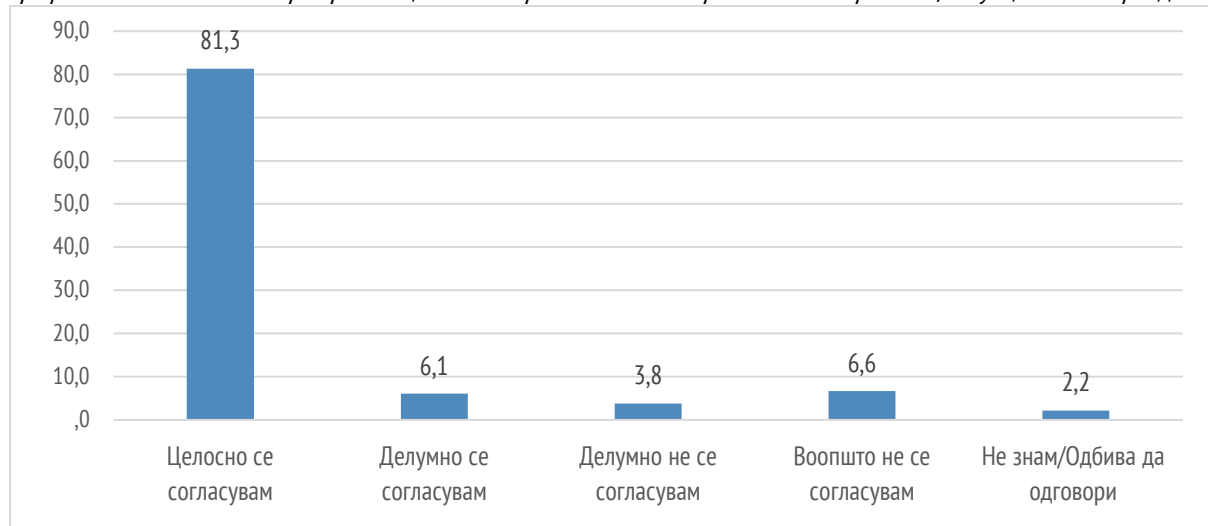
Графикон 7. Влијанието на етничката припадност на ставот за влегувањето на демонстрантите во Собранието?

Меѓу оние кои ја одобруваат оваа постапка најбројни се оние со незавршено основно образование (47,4%) и потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (36,8%). На другата страна, најбројни се оние со завршени постдипломски студии (100,0%), жителите на Полошкиот регион (96,1%) и потенцијалните гласачи на СДСМ (92,5%), ДУИ (94,2%), Беса (94,6%) и Алијансата за Албанците (100,0%).

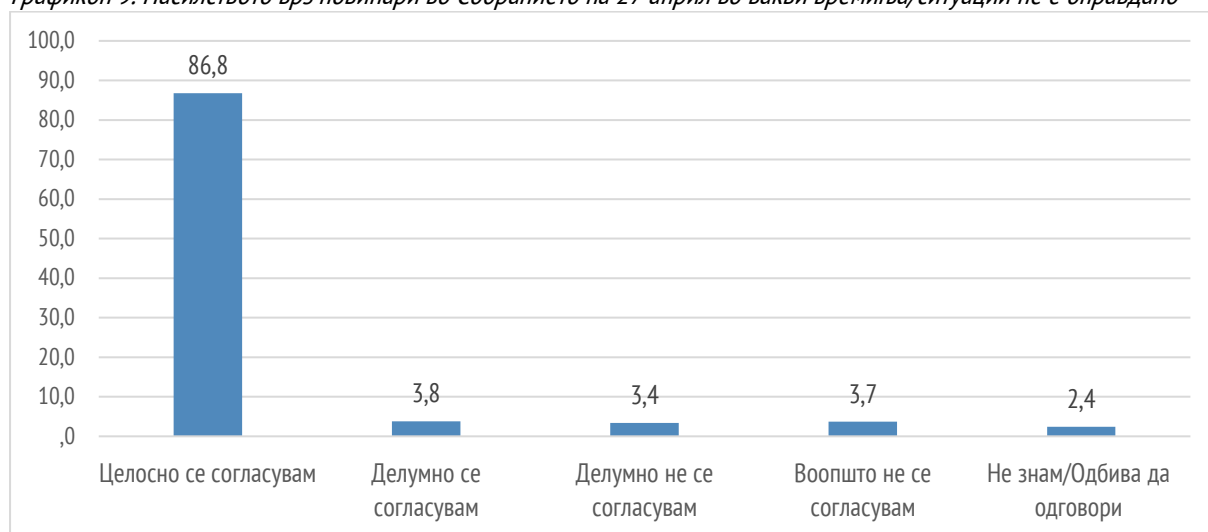
И на ова прашање се забележуваат разлики во одговорите меѓу мажите и жените кои се движат од 7,3 до 8,3 процентни поени, односно, жените (21,3%) повеќе мажите (14,0%) одговарале дека го одобруваат влегувањето на демонстрантите во Собранието.

Графикон 8. Насилството врз пратениците во Собранието на 27 април во вакви времиња/ситуации не е оправдано

Вкупно 81,3% од испитаниците целосно се согласуваат дека насилството врз пратениците не е оправдано. Иако така се определило големо мнозинство и од етничките Македонци (77,6%) и од етничките Албанци (92,6%) сепак за забележување е дека разликата меѓу нив е 15 процентни поени. Мнозинска, но сепак помала од просечната е поддршката на овој став на оние со незавршено основно образование (63,2%) и на потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ. Додека повисока од просечната е на испитаниците со завршени постдипломски студии (100,0%), на жителите на Полошкиот регион (94,1%) и потенцијалните гласачи на СДСМ (92,9%) на Беса (91,9%) и на Алијансата на Албанците (94,4%).

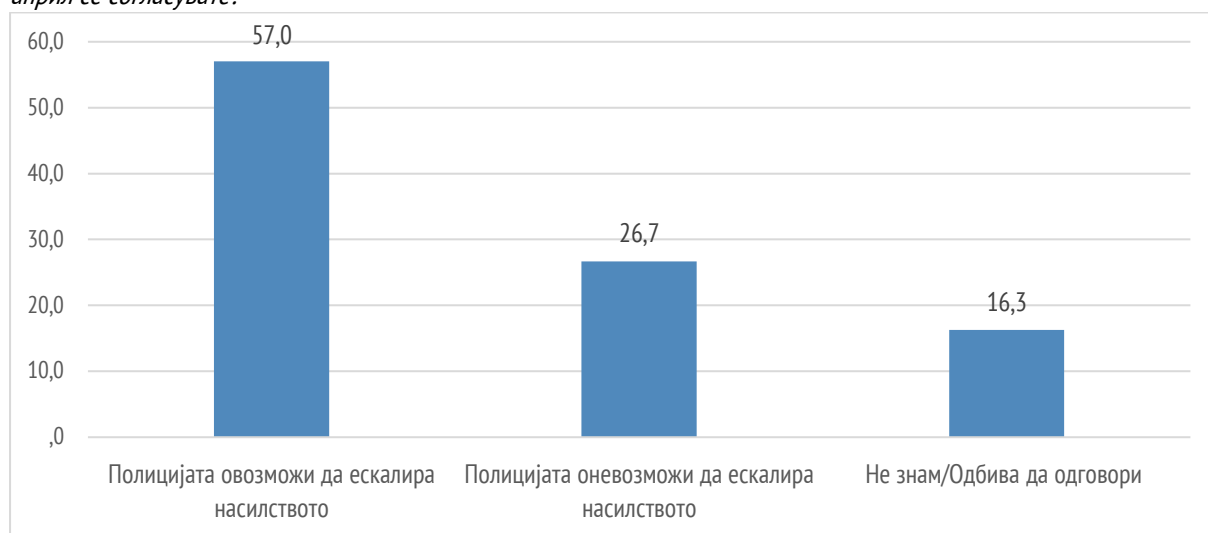
Графикон 9. Насилството врз новинари во Собранието на 27 април во вакви времиња/ситуации не е оправдано

Уште поголемо е мнозинството испитаници (86,6%) кои целосно се согласуваат со ставот дека насилството врз новинарите не е оправдано во споредба со претходниот став кој се однесуваше на пратениците (81,3%). Се намалила и разликата меѓу етничките Македонци (84,9%) и етничките Албанци (93,5%) и сега

изнесува 8,6%. Не се сменил процентот на оние со незавршено основно образование (63,2%) во однос на претходниот став, и овде, нивната поддршка е мнозинска но, сега за 23,6 процентни поени пониска од просечната. Помала поддршка за овој став даваат жителите на Североисточниот регион (76,5%) и потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (75,3%). Разликата меѓу нив и потенцијалните гласачи на СДСМ (94,6%) изнесува 19,3 процентни поени.

Графикон 10. Со која од следниве изјави за однесувањето на полицијата за време на упадот во Собранието на 27 април се согласувате?

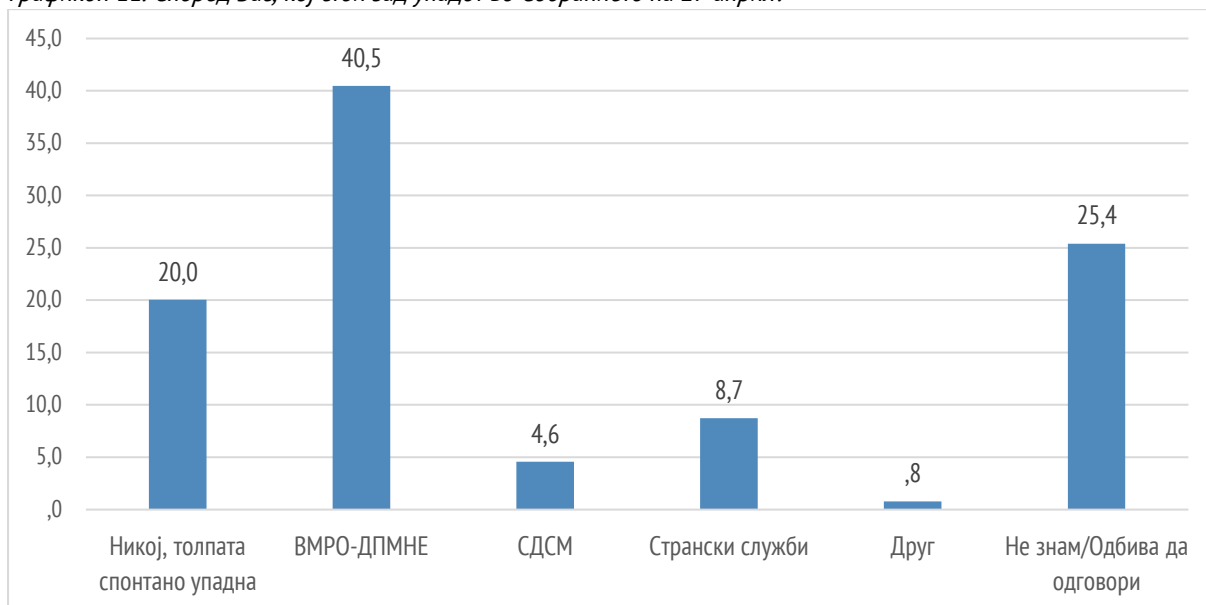

Мнозинство од граѓаните (57%) вината за ескалирање на насилството во Собранието ја наоѓаат кај полицијата. Возраста на испитаниците не влијае на одговорите, но затоа пак може да се забележи влијание на полот на испитаниците. Мажите (64,9%) почесто го избирале овој став за разлика од жените (49,3%). И влијанието на етничката припадност е очигледно, 37,9 процентни поени е разликата меѓу етничките Македонци (47,8%) и етничките Албанци (85,7%).

Испитаниците со завршено високо образование (68,7%), вработените во граѓанскиот сектор (69,2%), студентите (67,0%) жителите на Југозападниот (67,6%) и Полошкиот регион (85,0%) се меѓу оние кои почесто ја барале вината за ескалацијата кај полицијата, за разлика од оние со незавршено основно образование кои речиси рамномерно се распоредиле кај трите одговори, односно 31,6% од нив вината ја гледаат во полицијата, 36,8% сметаат дека полицијата оневозможила ескалација и 31,6% или речиси двојно повеќе од просекот рекле дека не знаат или одбиле да одговорат.

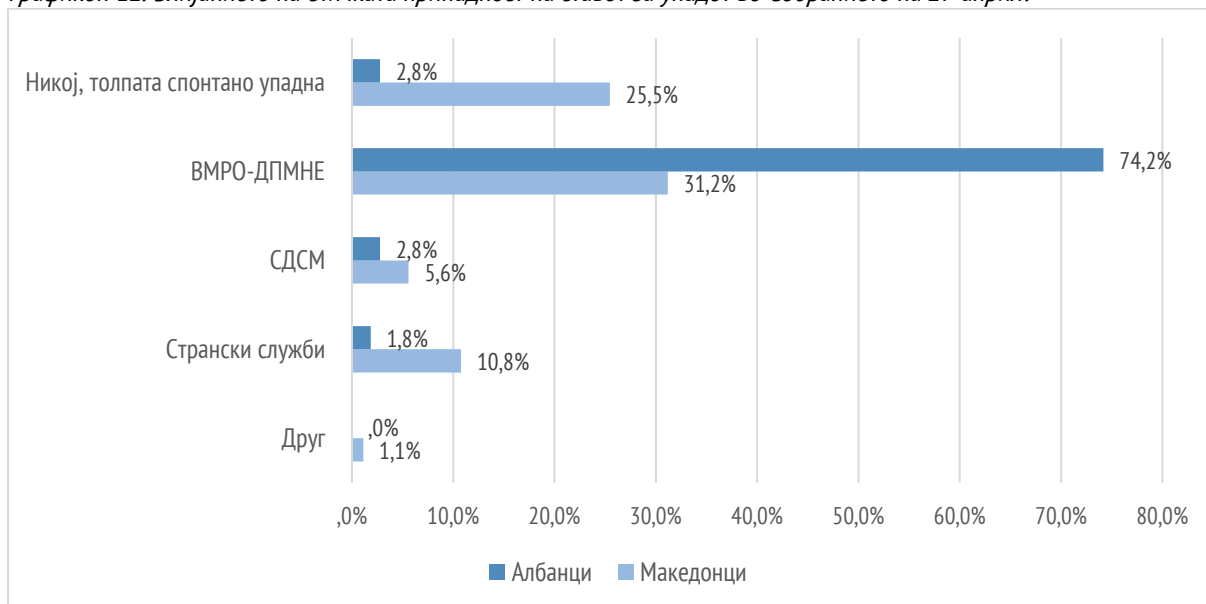
Очекувано, и политичката ориентација влијае на одговорите на испитаниците. Поголема поддршка на првиот став има кај потенцијалните гласачи на СДСМ (79,9%), на ДУИ (84,9%), на Беса (81,1%) и на Алијансата за Албанците (94,4%). Дека полицијата ја спречила ескалацијата во поголем процент сметаат потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (51,8%).

Графикон 11. Според Вас, кој стои зад упадот во Собранието на 27 април?

Од графиконот може да се забележи дека нема мнозински одговор на ова прашање. Најголем број од испитаниците (40,5%) сметаат дека зад упадот во Собранието стои ВМРО-ДПМНЕ. Вкупно 74,2% од етничките Албанци сметаат дека зад упадот стои ВМРО-ДПМНЕ, за разлика од 31,2% од етничките Македонци. Секој четврти со незавршено основно образование смета дека зад упадот стои ВМРО-ДПМНЕ (26,3%). Ист е процентот на оваа категорија граѓани кои сметаат дека за упадот стои СДСМ. Ова е највисок процент на одговори за оваа опција. Само уште потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ ја избрале оваа опција во процент поголем од 10, или поточно 10,1%.

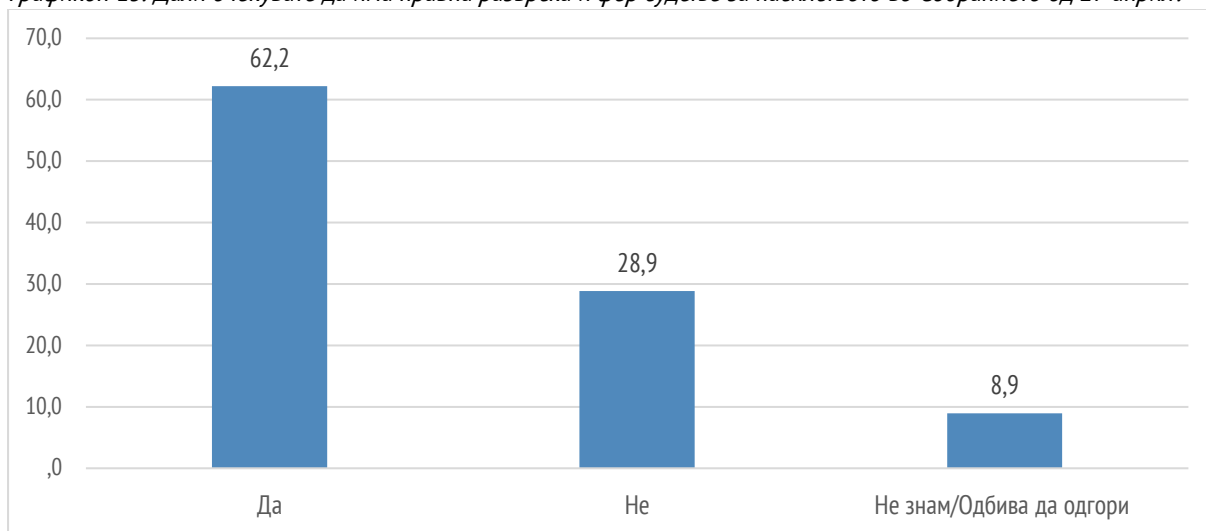
Графикон 12. Влијанието на етичката припадност на ставот за упадот во Собранието на 27 април?

Дека ВМРО-ДПМНЕ стои зад упадот во Собранието е избор на 53,4% од оние кои завршиле високо образование, на 52,8% од жителите на Југозападниот и 71,9% на оние од Полошкиот регион како и на потенцијалните гласачи на СДСМ (68,2%), ДУИ (66,3%), Беса (64,9%) и Алијансата за Албанците (83,3%).

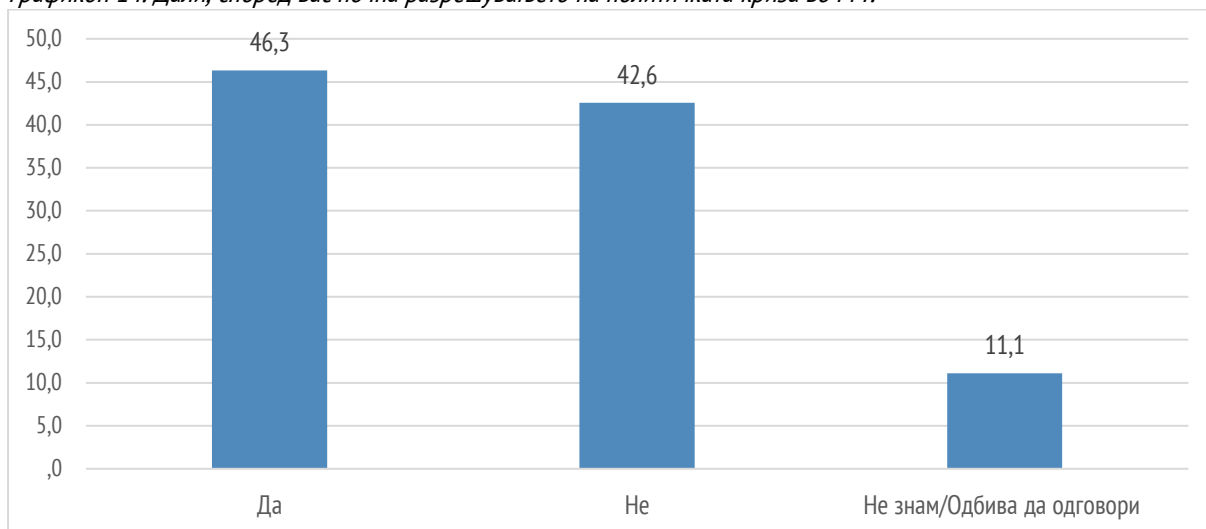
5. ПРАВНА РАЗРЕШНИЦА И ИЗЛЕЗ ОД ПОЛИТИЧКАТА КРИЗА

Графикон 13. Дали очекувате да има правна разврска и фер судење за насилството во Собранието од 27 април?

Мнозинство од граѓаните очекуваат (62,2%) правна разрешница на насилството во Собранието, иако речиси една третина (28,9%) се скептични и не очекуваат дека ќе има таква разврска. Полот, возраста, етничката припадност и местото на живеење не влијаат на одговорите. Може да се забележи дека вработените во граѓанскиот сектор имаат значајно поголеми очекувања за правна разврска (92,3%). Во правна разврска повеќе веруваат потенцијалните гласачи на СДСМ (72,4%), на Беса (78,4%) и на Алијансата на Албанците (83,3%). Помали очекувања имаат потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (51,8%), а особено тие на ДПА (22,2%).

Графикон 14. Дали, според вас почна разрешувањето на политичката криза во РМ?

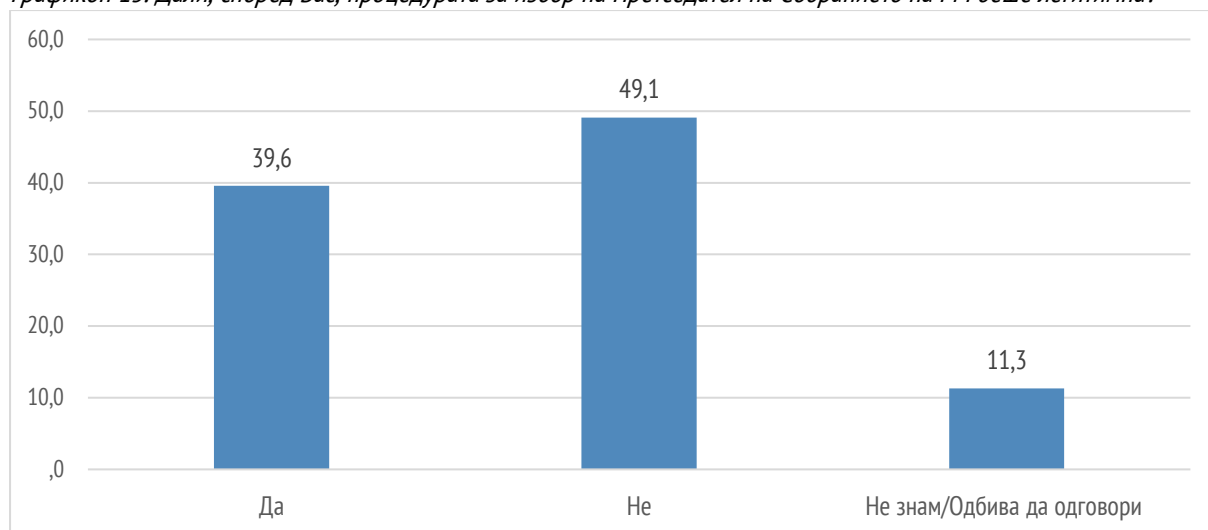

За ниту еден од одговорите не се изјасниле мнозинството испитаници, напротив, тие се прилично изедначени иако поголем процент (46,3%) се оптимисти и рекле дека почнало разрешувањето на политичката криза, за разлика од оние кои не се толку оптимистички настроени (42,6%).

Испитаниците на возраст помеѓу 40 и 49 година (57,8%) и етничките Албанци (62,7%) повеќе веруваат дека политичката криза почнала да се разрешува. Во оваа група спаѓаат оние со завршено високо образование (57,0%) и жителите на Југозападниот (58,3%) и на Полошкиот регион (58,2%). И политичката определба има влијание на одговорите на ова прашање, па така, потенцијалните гласачи на СДСМ (68,2%), на ДУИ (55,8%), на Беса (64,9%) и на Алијанса за Албанците (66,7%) се побројни меѓу оние кои сметаат дека почнало разрешувањето на политичката криза, за разлика од потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (24,3%). Всушност, речиси има инверзија кај резултатите од потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ, односно, 24,3% кај првите веруваат дека почнало разрешувањето на политичката криза, а исто толку кај вторите (СДСМ) не веруваат и обратно, 64,4% кај ВМРО-ДПМНЕ не веруваат, а 68,2% кај СДСМ, веруваат. Вкупно 60,2% од жителите на Источниот регион се песимисти во поглед на разрешувањето на политичката криза и ова е единственото мнозинство гледано низ призмата на регионот на живеење.

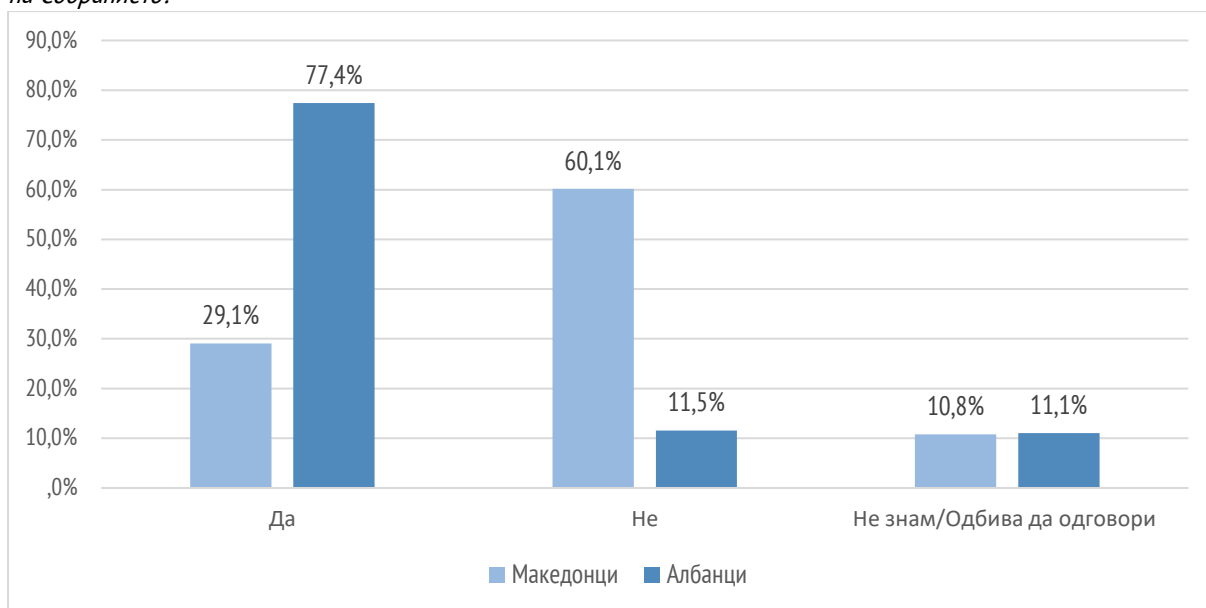
6. ИЗБОРОТ НА ПРЕТСЕДАТЕЛ НА СОБРАНИЕТО НА РМ

Графикон 15. Дали, според Вас, процедурата за избор на Претседател на Собранието на РМ беше легитимна?

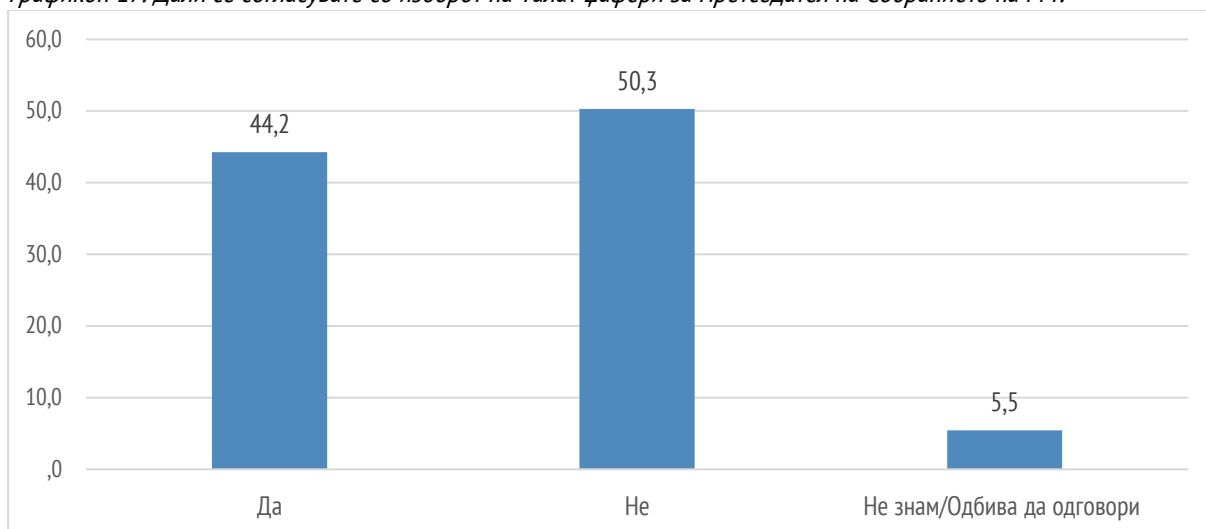
Поголем број од испитаниците (49,1%) сметаат дека процедурата за избор на Претседател на Собранието не била легитимна, а оние од 30 до 39 годишна возраст се (61,7%) се побројни меѓу нив. Етничката припадност на испитаниците влијае на одговорите па така, за 77,4% од етничките Албанци процедурата за избор е легитимна, за разлика од 60,1% од етничките Македонци кои сметаат дека не е легитимна.

Графикон 16. Влијание на етничката припадност врз ставот за легитимноста на процедурата за избор на Претседател на Собранието?

Гледано регионално, најдрастични се разликите меѓу жителите на Источниот и на Полошкиот регион. Кај првите, 68,2% сметаат дека процедурата не е легитимна, а кај вторите, 71,9% велат дека е легитимна. Покрај тоа, очекувано, потенцијалните гласачи на партиите од парламентарното мнозинство се побројни меѓу оние кои велат дека процедурата е легитимна. Процентот се движи од 61,5% кај потенцијалните гласачи на СДСМ до 100,0% кај потенцијалните гласачи на Алијанса за Албанците. Од друга страна, потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ во големо мнозинство од 85,0% сметаат дека процедурата не е легитимна. Вкупно 7,4 процентни поени е разликата меѓу мажите (43,3%) и жените (35,9%) кои рекле дека процедурата е легитимна.

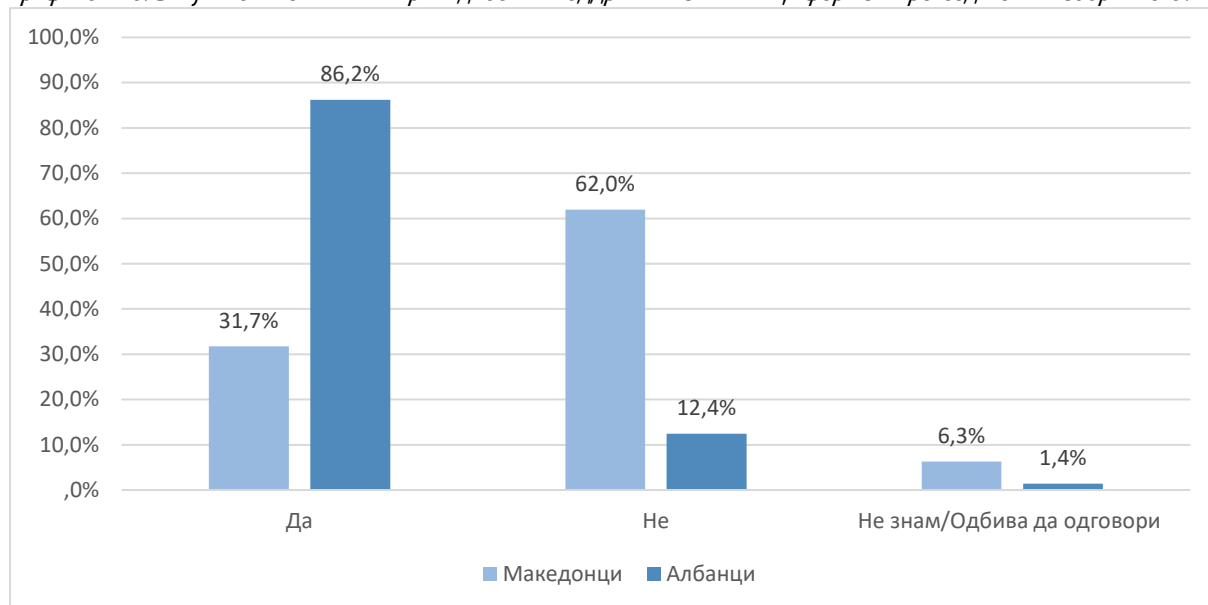
Графикон 17. Дали се согласувате со изборот на Талат Џафери за Претседател на Собранието на РМ?

Мнозинство од испитаниците (50,3%) не се согласуваат со изборот на Талат Џафери за Претседател на Собранието на РМ. Демографските податоци покажуваат големи сличности со одговорите на претходното прашање па така, несогласување со изборот на Џафери има повеќе кај оние меѓу 30 и 39 годишна возраст (60,6%).

Етничката припадност на испитаниците и овде влијае на одговорите па така, 86,2% од етничките Албанци се согласуваат со изборот на Талат Џафери за Претседател на Собранието на РМ, за разлика од 62,0% од етничките Македонци кои не се согласуваат.

Графикон 18. Влијание на етничката припадност на поддршката за Талат Џафери за Претседател на Собранието?

Регионално, и овде најдрастични се разликите меѓу жителите на Источниот и на Полошкиот регион. Кај првите, 61,4% сметаат дека Џафери не е добар избор, а кај вторите, 77,8% се со спротивен став. Покрај тоа, потенцијалните гласачи на партиите од парламентарното мнозинство се побројни меѓу оние кои се согласуваат со изборот на Џафери. Процентот се движи од 70,3,5% кај потенцијалните гласачи на СДСМ до 100,0% кај потенцијалните гласачи на Алијанса за Албанците. Од друга страна, потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ во големо мнозинство од 89,1% не се согласуваат со неговиот избор за Претседател. Вкупно 8,9 процентни поени е разликата меѓу мажите (48,7%) и жените (39,8%) кои рекле дека се согласуваат со изборот на Талат Џафери за Претседател на Собранието на РМ.

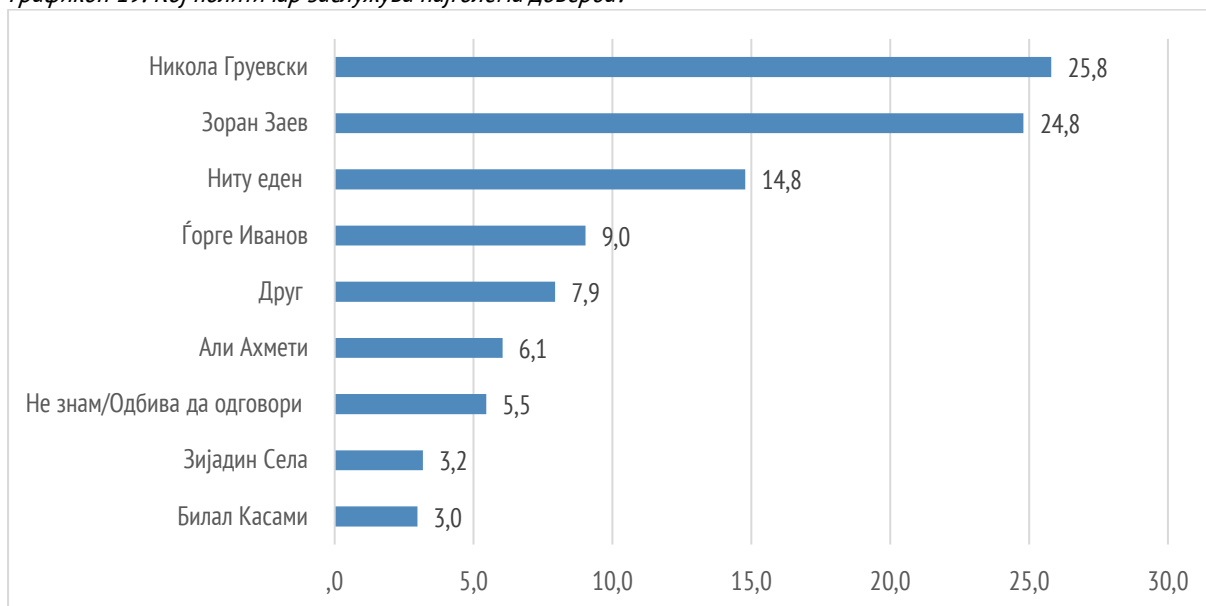
Табелата подолу ги дава сумарно веќе презентирани податоци за влијанието на полот на испитаникот врз одговорите на две прашања од ова поглавје.

Табела 5. Влијание на полот на испитаниците на одговорите за изборот на Претседател на Собранието на РМ

		Да		Не		Не знае/ Одбива да одг.	
		Ж %	М %	Ж %	М %	Ж %	М %
1	Дали, според Вас, процедурата за избор на Претседател на Собранието на РМ беше легитимна?	35,9	43,3	51,1	47,1	13,0	9,6
2	Дали се согласувате со изборот на Талат Џафери за Претседател на Собранието на РМ?	39,8	48,7	53,8	46,7	6,3	4,6

7. ДОВЕРБА ВО ПОЛИТИЧАРИТЕ И РЕЈТИНЗИ НА ПАРТИИТЕ

Графикон 19. Кој политичар заслужува најголема доверба?

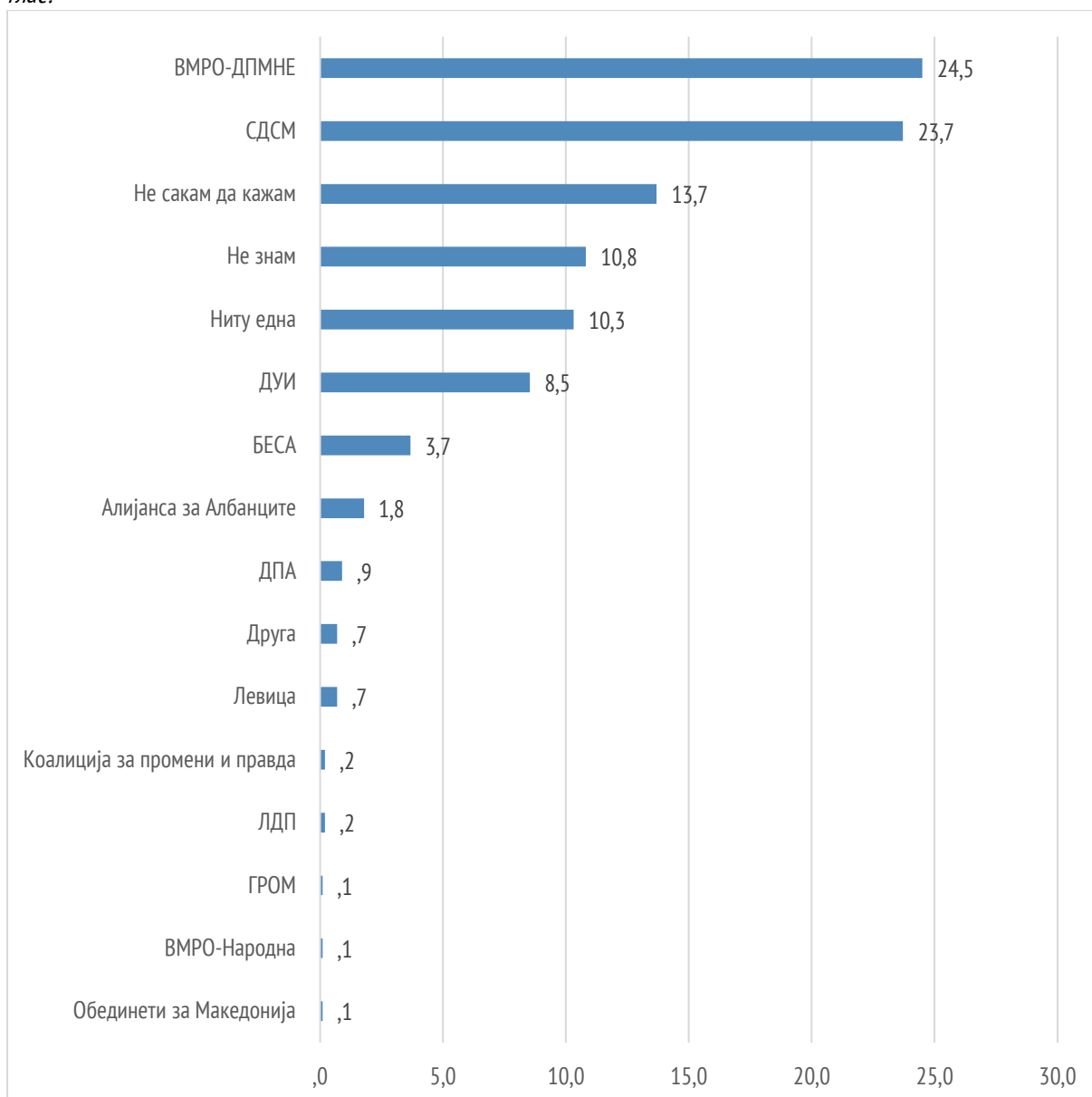
Половина од граѓаните им ја даваат довербата на двајца луѓе, на Никола Груевски (25,8%) и на Зоран Заев (24,8%). Лидерите на партиите на етничките Албанци имаа доверба под 10%,.

Жените имаат повеќе доверба во Никола Груевски (29,2%), а мажите во Зоран Заев 28,3. Разликите се 6,8 процентни поени кај Груевски, односно 7 кај Заев. Полот нема големо влијание во поддршката кај другите политичари. Гледано низ призмата на возраста нема големи отстапувања, но може да се забележи дека во Никола Груевски имаа повеќе доверба оние на возраст од 30 до 39 години (30,6%), во Зоран Заев, оние на возраст од 40 до 49 (32,6%), во Ѓорѓе Иванов, оние на возраст од 50 до 64 години (14,1%). Тројцата политичари од тнр. албански блок најголема поддршка имаат кај оние на возраст од 18 до 29 години и тоа, Али Ахмети, 11,1%, Зијадин Села, 5,3% и Билал Касами, 5,3%.

Од перспектива на етничка припадност, испитаниците на двете најголеми заедници се ориентирани кон припадниците на нивната етничка заедница. Исклучок е само Зоран Заев кој ужива доверба кај 16,1% од етничките Албанци.

Регионално гледано, најголема доверба во Никола Груевски имаат жителите на Источниот регион (40,9%), а во Зоран Заев, жителите на Југоисточниот регион (35,7%). Во политичарите од тнр. албански блок најголема доверба имаат жителите на Полошкиот регион и тоа 16,3% во Али Ахмети, 13,1% во Зијадин Села и 12,4% во Билал Касами. Висока доверба во Али Ахмети имаат и жителите на Југозападниот регион (15,7%).

Графикон 20. Доколку утре се одржат Парламентарни избори, за која партија е најверојатно да го дадете Вашиот глас?

Ако утре се одржат Парламентарни избори, нема да се смени сегашната структура на Парламентот. ВМРО-ДПМНЕ е во предност нецел еден процентен поени пред СДСМ. Најголем број од испитаниците најверојатно ќе го дадат својот глас за ВМРО-ДПМНЕ (24,5%) или за СДСМ (23,7%). Ваквите податоци покажуваат дека трае приближувањето на двете најголеми политички партии од тнр. македонски блок. Првото поголемо приближување беше регистрирано со телефонската анкета на МЦМС и Телевизија Телма спроведена во ноември 2016 година (Кржаловски, А., Јаковлеска, Г. (2016) Јавното мислење за изборниот процес [Интернет] стр.17-18, достапно на <http://www.mcms.org.mk/images/docs/2016/javnoto-mislenje-za-izborniot-proces.pdf>) кога 23,3% од испитаниците рекле дека ќе гласаат за коалицијата предводена од ВМРО-ДПМНЕ, а 19,4%, за коалицијата предводена од СДСМ. Тоа приближување продолжи, па изедначеноста меѓу двете партии, ВМРО-ДПМНЕ (23,3%) и СДСМ (23,0%) беше воочлива во резултатите од анкетата направена во февруари 2017 година (Јаковлеска, г. (2017) Постизборни политички теми [Интернет] стр.5-6, достапно на <http://www.mcms.org.mk/images/docs/2017/postizborni-politicki-temi.pdf>).

Што се однесува до тнр. албански блок, рејтингот на ДУИ (8,5%) е зголемен за 5,2 процентни поени во однос на претходното истражување (3,3%) направено во февруари 2017 година. Речиси е преполовена поддршката за ДПА (0,9%) споредено со февруари (2,2%). Мали промени, односно зголемувања има кај Беса од 3,3% на 3,5% и кај Алијансата на Албанците од 1,5% на 1,8%. Повеќе од 2:1 е разликата меѓу најдобро позиционираната и втората политичка партија, но сега веќе главните ривали не се ДУИ и ДПА, туку ДУИ и Беса.

Иако се намалил (24,5%), се уште е голем бројот на неопределените, односно на оние кои рекле дека не знаат за кого ќе гласаат или одбиле да одговорат. Во претходните истражувања тој процент бил 32,7% (во ноември 2016 година) и 33,4% (во февруари 2017 година).

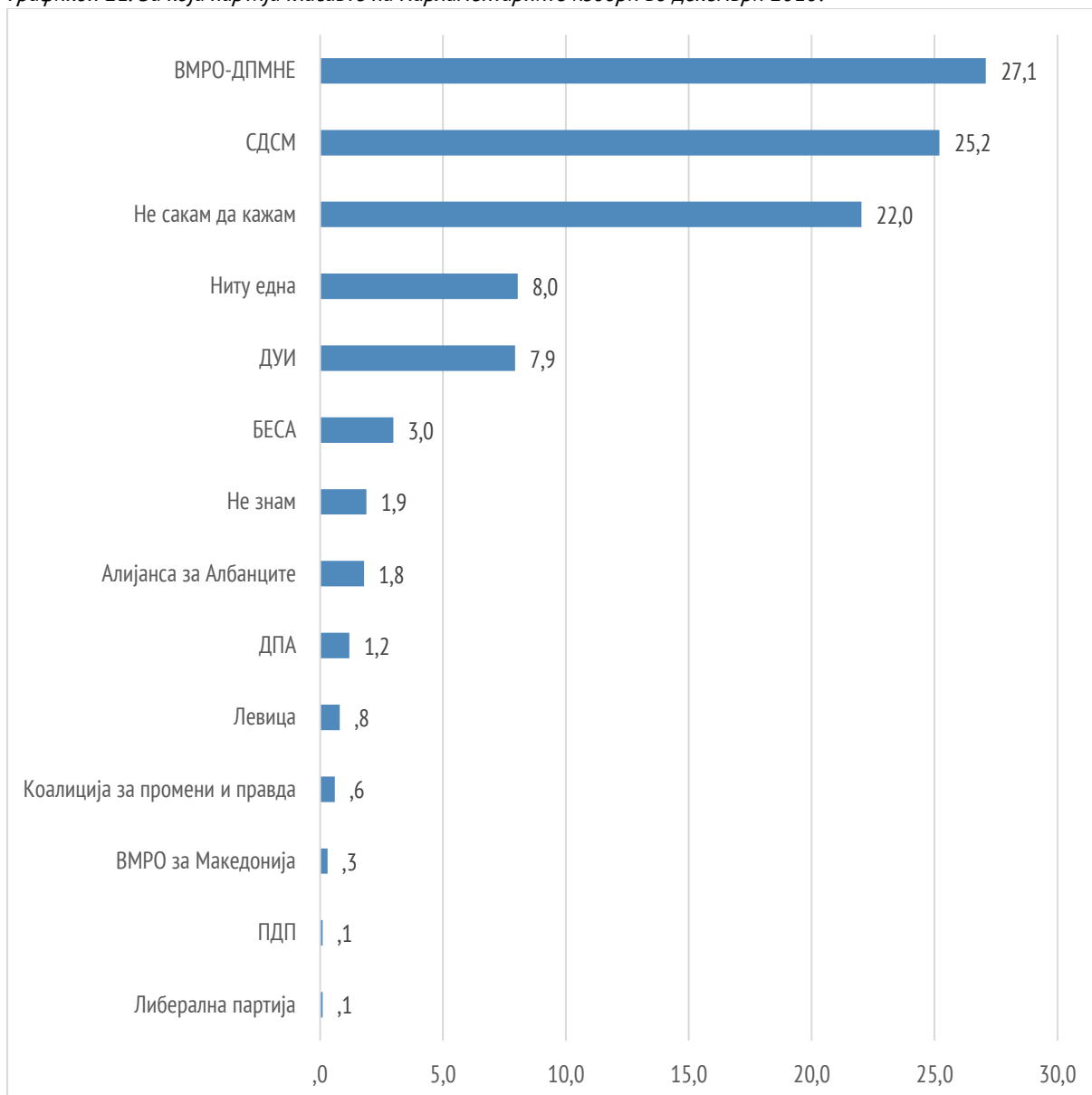
Во табелата подолу може да се види влијанието на етничката припадност на одговорите на испитаниците и тоа во последните три истражувања. Може да се види дека опаднала поддршката на СДСМ од страна на етничките Албанци за 8 процентни поени, а за нијанса (2,4 процентни поени) се зголемила поддршката од етничките Македонци.

Табела 6. Споредба на поддршката на политичките партии низ призмата на етничката припадност во последните три истражувања

За која партија би гласале?	ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ								
	Ноември 2016			Февруари 2017			Мај 2017		
	Вк. %	Мак.	Алб.	Вк. %	Мак.	Алб.	Вк. %	Мак.	Алб.
ВМРО ДПМНЕ	23.3	30.9	.0	23.3	30.6	.0	24,5	33,0	,0
СДСМ	19.4	22.7	6.0	23.0	23.8	20.4	23,7	26,2	12,4
ДУИ	6.6	0.1	29.2	3.3	0.1	14.2	8,5	0,3	38,7
ДПА	3.3	.0	14.7	2.2	.0	10.2	0,9	,0	4,1
Алијанса за Албанците	1.9	.0	8.7	1.5	.0	6.7	1,8	,0	8,3
БЕСА	2.7	.0	12.2	3.5	.0	15.1	3,7	,0	17,1
Друга	4.6	5.5	.0	2.0	2.4	1.3	0,7	2,7	,0
Ниту една	5.5	5.9	3.6	7.8	6.8	10.7	10,3	11,7	5,1
Не знам/Одбива да одговори	32.7	35.0	25.7	33.4	36.3	21.3	24,5	26,2	14,3

Жените се поголеми поддржувачи на ВМРО-ДПМНЕ (27%) од мажите (22,0%), а мажите пак, повеќе ги поддржуваат СДСМ (26,5%) за разлика од жените (20,9%). ВМРО-ДПМНЕ има најголема поддршка кај жителите на Вардарскиот (35,0%), на Источниот (44,3%) и на Југоисточниот (46,4%) регион, додека СДСМ има поголема поддршка кај жителите на Источниот (39,8%) и на Југоисточниот (34,5%) регион. Најголем дел од приврзаниците на ДУИ се речиси рамномерно распределени во Југозападниот (26,9%) и во Полошкиот (26,8%) регион, а на Беса, во Полошкиот регион (16,3%).

Графикон 21. За која партија гласавте на Парламентарните избори во декември 2016?

Графиконот ги одразува резултатите од претходните Парламентарни избори одржани во декември 2016 година. Ако се споредат овие податоци со податоците од претходното прашање може да се види дека се зголемил бројот на оние што не знаат или не би гласале за ниту една партија за вкупно 11,2 процентни поени. За 8,3 процентни поени се намалил бројот на оние кои не сакаат да кажат за кого би гласале. Разликите во поддршката на политичките партии се во рамките на статистичката грешка, односно се движат од зголемување за 0,7 процентни поени кај Веса до намалување за 2,6 процентни поени кај ВМРО-ДПМНЕ.

8. ЗАКЛУЧОЦИ

Мнозинство од испитаниците (62,1%) сметаат дека ВМРО-ДПМНЕ треба мирно да ја предаде власта, и дека претседателот Иванов е должен да го даде мандатот (58,4%). На одговорите влијаела етничката припадност на испитаниците, регионот каде што живеат, приврзаноста кон различните политички партии, образованието и полот.

Претседателот Иванов придонесува кон влошување на политичката криза сметаат поголем број од граѓаните (48,6%). Разликата со оние кои сметаат дека придонесува кон смирување е 10,6 процентни поени. На овој став влијаат повеќе демографски карактеристики како што е етничката припадност, регионот на живеење, политичката ориентација и полот на испитаниците.

Неподдржувачите на протестите „За заедничка Македонија“ (49,8%) се за нијанса побројни меѓу испитаниците, разликата е 6,3 процентни поени.

Големо мнозинство не го одобрува влегувањето на демонстрантите во Собранието (79,5%), насилството врз пратениците (81,3%) и насилството врз новинарите (86,8%).

Полицијата овозможила да ескалира насилството, сметаат мнозинство од граѓаните (57,0%). Речиси секој четврти граѓанин (26,7%) мисли спротивно, односно дека полицијата го оневозможила ескалирањето на насилството.

ВМРО-ДПМНЕ стои зад упадот во Собранието на 27 април, е најчестиот одговор на испитаниците (40,5%), иако не и мнозински. Секој петти граѓанин мисли дека зад упадот не стои никој, односно дека толпата спонтано влегла.

Мнозинството очекува правна разврска и фер судење за насилството (62,2%). Меѓу оние кои не очекуваат правна разврска, поголеми скептици се потенцијалните гласачи на ВМРО-ДПМНЕ (36,8%), а особено тие на ДПА (77,8%).

Речиси поделени се ставовите за почетокот на разрешувањето на политичката криза, иако повеќемина (46,3%) се оние кои сметаат дека тоа е почнато.

Поголем број од испитаниците (49,1%) сметаат дека процедурата за избор на претседател на Собранието на РМ не била легитимна, а мнозинство (50,3%) не се согласуваат со изборот на Талат Џафери за претседател. На двете прашања значајно влијае етничката припадност на испитаниците како и политичката ориентација.

Речиси изедначени се испитаниците кои довербата му ја даваат на Никола Груевски (25,8%), лидерот на ВМРО-ДПМНЕ и Зоран Заев (24,8%), лидерот на СДСМ. Поддршката на лидерите на партиите на етничките Албанци е под 7%, односно 6,1% за Али Ахмети, лидерот на ДУИ, 3,2% за Зијадин Села, лидерот на Алијанса на Албанците и 3,0% за Билал Касами, лидерот на Беса.

Издначена е поддршката на испитаниците за ВМРО-ДПМНЕ (24,5%) и СДСМ (23,7%). Што значи, доколку утре се одржат избори, структурата во Собранието на РМ нема да претрпи измени. Во тнр албански политички блок, најголема промена е зголемувањето на рејтингот на ДУИ (8,5%), во однос на претходното истражување (3,3%).

9. ЗА ИЗДАВАЧИТЕ

МЦМС веќе 20 години е значаен актер на граѓанското општество во Македонија и во регионот, заснован на вредности и интереси и нивно застапување и влијание врз општеството. Визијата на МЦМС е мир, хармонија и просперитет на луѓето во Македонија, на Балканот и глобално. За исполнување на визијата, МЦМС ја дефинира својата мисија да предводи промени со нови и алтернативни решенија на општествените проблеми, кои влијаат на другите чинители и кои се вклучуваат во главните текови. МЦМС дејствува во секторите на социјална кохезија (вработување, образование, дијалог и културна различност), локален и рурален развој, граѓанско општество и добро владеење. Од 1993 г. МЦМС спроведе повеќе од 65 програми со реализирани преку 1.500 проекти со вкупен буџет од 50 милиони евра.

Телма телевизија е значаен фактор за информирање на јавноста во Македонија и двигател на процесите во општеството во интерес на демократијата. Таа е основана во 1996 година, а од 1998 година зрачи програма на национално ниво. Најмногу ресурси во телевизијата се насочени во продуцирање на информативната програма, која и обезбеди на телевизијата углед на влијателен медиум. Во извештаите на меѓународните монитори, пред се ОБСЕ и ОДИХР, ТВ Телма секогаш е оценета како објективна и професионална. Во последните две години од уште поголема важност е нејзината улога во општеството со проширување на информативна програма која донесе значително поголем рејтинг на телевизијата и интеракција со граѓаните.

М-ПРОСПЕКТ ДОО Скопје е друштво за истражување на пазар и испитување на јавно мислење, основано во 2012 година. Главната дејност на агенцијата се квантитативни и квалитативни истражувања во областа на економијата, пазарот, општествените феномени и процеси, политиката и медиумите. Во досегашната работа М-Прспект има спроведено повеќе од 60 истражувања во земјата и има учествувано во регионални и глобални истражувања. Преку високо иновативен, прилагодлив и ефикасен пристап воден од потребите на општеството и на клиентите, М-Прспект се залага за добивање високо квалитетни информации. Како член на ICC/ESOMAR, најголемата светска асоцијацијата за општествени и истражувања на пазар М-Прспект се обврзува да се придржува на највисоките професионални и методолошки стандарди во ICC/ESOMAR.

МЦМС: ул. Никола Парапунов 41а пошт.фах 55, 1000 Скопје
<http://mcms.mk>
<http://facebook.mk/mcms.mk>
http://twitter.com/mcms_mk

Телма: ул. Никола Парапунов 51, 1000 Скопје
<http://telma.com.mk>

М-проспект: Никола Парапунов 41, 1000 Скопје
<http://m-prospect.com>